

Iisus Hristos, Lumina lumii și Rațiunea creatoarea a raționalității universului*

În contextul societății informaționale de astăzi, implicațiile rezultatelor cercetării științifice din diferite domenii sunt tot mai pronunțate și vizibile, inclusiv pentru publicul larg. Autoritatea științei nu este considerabilă doar în plan epistemologic, ci mai ales prin aplicațiile practice ale rezultatelor științifice, viața în plan personal și comunitar a omului de astăzi fiind influențată semnificativ la nivelul existenței cotidiene de științele și tehnologiile contemporane. Într-un asemenea cadru, familiarizarea cu tendințele actuale din diferite arii de cercetare științifică și înțelegerea semnificațiilor unor rezultate relevante din știință reprezintă un argument considerabil pentru a da o mărturie despre specificitatea credinței într-o societate cu o mentalitate structurată tot mai mult de logica încrederii doar în propriile puteri, de încrederea exclusivă în forța științei și a aplicațiilor sale tehnologice. A mărturisi Adevărul Evangheliei despre Univers și despre vocația omului în societatea informațională de astăzi presupune curajul de a nu deveni prizonierii unor opinii impuse ideologic prin mediile tehnologice actuale, în care există riscul cultivării echivalenței dintre

---

* Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la ediția a VII-a a Simpozionului Național cu privire la dialogul dintre teologie, filosofie și știință, cu tema *Ordinea fundamentală a universului și ideologiile relativiste actuale. Repere ale Tradiției iudeo-creștine valorificate în dialogul dintre teologie, filosofie și știință*, Cluj-Napoca, 17-20 octombrie 2019.

informație și cunoaștere. A fi conectat la surse de informații, a fi *updateat* cu ultimele achiziții în plan informațional nu înseamnă în mod necesar dobândirea unei cunoașteri care vizează esența și integralitatea realității cercetate, întrucât informația succesivă reprezintă ceva parțial și relativ adică o etapă într-un demers epistemologic.

Din nefericire, la nivelul opiniei publice, adesea se întâlnește o percepție eronată cu privire la relația dintre credință și rațiune, dintre teologie și știință, ca fiind antagonice, desigur, o percepție marcată de accente ideologice și polemice. Atunci când ideologia confiscă și deturneză rezultate din știință, interpretându-le într-o cheie ideologică, se ajunge la o distorsionare a relației dintre teologie și știință. În context internațional există numeroase demersuri și lucrări corelative relației dintre teologie, filosofie și știință. Ne bucurăm că și în contextul românesc, mai ales în ultimele două decenii, au fost realizate mai multe proiecte și activități menite să realizeze și să cultive o conștiință a dialogului, articulată în domeniul relației dintre teologie, filosofie și știință. Printre acestea se numără organizarea unui Simpozion Național cu privire la dialogul dintre teologie, filosofie și știință, cu participarea unor profesori și cercetători reprezentativi din domeniile menționate.

Apreciem continuitatea organizării unui asemenea Simpozion Național și ne bucurăm că ediția a VII-a se desfășoară la Cluj-Napoca, întrucât cooperarea dintre Patriarhia Română, Universitatea din București și Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași poate fi valorificată și în alte centre universitare. Totodată, ne exprimăm aprecierea pentru implicarea Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, a Universității Babeș-Bolyai și a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca în organizarea ediției de anul acesta a Simpozionului Național. Aceste instituții, în cooperare cu Centrul de Dialog și Cercetare în Teologie, Filosofie și Știință al Universității din București și cu Centrul de Cercetare Interdisciplinară în Religie, Filosofie și Știință din Iași au făcut posibilă realizarea acestei ediții a Simpozionului.

Tema ediției a VII-a a Simpozionului Național cu privire la dialogul dintre teologie, filosofie și știință, intitulată *Ordinea fundamentală a universului și ideologiile relativiste actuale. Repere ale Tradiției iudeo-creștine valorificate în dialogul dintre teologie, filosofie și știință*, este de mare actualitate. Din perspectiva Tradiției Bisericii, **raționalitatea profundă a lumii întemeiată prin Logosul dumnezeiesc exprimă faptul că fundamentele realității universului sunt date, nu construite sau inventate de om.** Cercetările fundamentale din matematică, din fizica teoretică, precum și din alte arii ale cercetării evidențiază fundamentele realității, observându-se simetrii ale unei ordini profunde a lumii, manifestate printr-o ierarhie a creației și a existenței, imposibil de cuprins și de exprimat printr-o logică autonomă, imanentă, de tip analist. Abordarea temei Simpozionului Național din perspectivă teologică, filosofică și științifică ar putea evidenția profunzimea și coerența gândirii simbolice (unificatoare), specifice Tradiției biblice și patristice, care subliniază constant relația tainică dintre creație și Creator.

Mai multe cercetări din diferite domenii de vârf ale cercetării științifice actuale indică **o ordine profundă, o raționalitate adâncă a lumii, o frumusețe a universului, acestea neputând fi exprimate și cuantificate exclusiv printr-o logică de tip analitic. Lumea este asumată ca taină și rațiunea intuitivă a omului conține o complexitate și o ordine a creației.** Această raportare este favorabilă deschiderii către perspectiva teologică ce afirmă asumarea lumii ca dar dumnezeiesc, ca limbaj nonverbal, simbolic, prin care omul este chemat să cultive comuniunea cu Dumnezeu, Creatorul universului, cu semenii și cu întregul univers. Tradiția patristică, în special Sfântul Maxim Mărturisitorul, *il indică pe om ca inel de legătură între Dumnezeu și lume, ca un preot al creației, chemat să sesizeze ordinea și frumusețea, dar și să le sporească prin viața și lucrările sale. Ordinea, diversitatea și frumusețea lumii devin un temei pentru cultivarea relației omului cu Dumnezeu, cu natura și cu semenii.*

Părintele Dumitru Stăniloae sintetizează tradiția filocalică și patristică, arătând că rațiunea omului, transfigurată prin viața duhovnicească a cultivării relației omului cu Dumnezeu Creatorul, poate contempla rațiunile lumii, sesizând ordinea ei profundă și raportându-le pe toate la Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, Care este Rațiunea creatoare și împlinitoare a tuturor rațiunilor lumii. Dacă ne raportăm la realitățile materiale în mod egoist și posesiv, alipindu-ne exclusiv de cele limitate și trecătoare, pierdem libertatea cunoașterii reale a lumii. Însă, dacă ne împărtășim de experiența duhovnicească și liturgică a Bisericii, mintea dobândește o capacitate de a vedea sensurile și rațiunile dumnezeiești netrecătoare, lumea devenind un mediu de manifestare a luminii lui Hristos.

În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae afirmă:

„Lumea și viața din ea rămân ca un mediu posibil pentru a-L face pe Hristos străveziu; și prin ele se poate comunica omului, care crede în El, Lumina lumii, sensul ei. Pentru acel om, Hristos devine lumină a lumii și a vieții, descoperind valoarea reală a lumii și a vieții în ea, dar numai pentru că Hristos aduce lumii și vieții omului în ea o valoare pe care nici lumea, nici omul nu o au în ele înseși, ci sunt doar capabile să o primească. (...) Pentru omul care L-a cunoscut pe Hristos ca Lumină a lumii, ca Adevăr din care sunt toate și spre care sunt duse toate, lumea (materială n.n.) nu reprezintă ultimul adevăr, iar cei care consideră întunericul unei culturi atee drept lumină rămân într-o veșnică sărăcie sau moarte”¹.

Avem convingerea că prin sesizarea raționalității profunde a universului, adică prin vederea raționalității dumnezeiești a creației, nu doar că se dezvoltă o viziune unificatoare asupra universului, ci se intensifică și o relație de comuniune între oameni angajați onest în căutarea și mărturisirea adevărului profund al cercetării științifice, atât prin cunoașterea teologică și cercetarea științifică, dar și prin reflecția filosofică. În felul acesta dialogul

---

¹ PR. DUMITRU STĂNILOAE, *Iisus Hristos, Lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, Ed. BASILICA, București, 2014, pp. 53 și 79.

dintre teologie, filosofie și știință nu rămâne în sfera unei abordări obiective de tip impersonal, ci devine și expresia unor legături interpersonale, dobândind astfel trăsăturile unei lucrări comunionale, de adunare sintetică a demersurilor distincte. În această perspectivă, ediția a VII-a a Simpozionului Național referitor la dialogul dintre teologie, filosofie și știință poate contribui și la întărirea conștiinței eclesiale și sociale în acest domeniu, cultivându-se astfel și dimensiunea creatoare, mărturisitoare și edificatoare a dialogului între instituții diferite, nu doar expunerea unor informații, chiar dacă acestea pot fi fascinante la nivel intelectual.

Apreciem tematica acestui Simpozion Național, îi felicităm pe organizatori și ne rugăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos să binecuvinteze pe toți participanții la lucrările acestuia, dăruindu-le bucuria cultivării unui dialog benefic între teologie, filosofie și știință.

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române